

MÜNEBBİHAT, 3. DERS*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn...

Beraber, bir salât ü selâm okuyalım:

“Allaaahümme sallî âlâaa, seyyidinâaa, muhammedinin nebiyyil-ümmiyyi ve alâ... Aalihî ve sahibihî ve sellim.”

a. Bütün Hataların Başı

Sözlerin arasında bazı sözler vardır ki, üzerine mühür damga basmak, üzerinde durmak lâzım yani... Bu, iki sözler arasında son olarak Cenab-ı Peygamber'in buyruğu;

أَصْلُ جَمِيعِ الْخَطَايَا، حُبُّ الدُّنْيَا وَأَصْلُ جَمِيعِ
الْفِتَنِ مَنَعُ الْعُشْرِ وَالزَّكَاةِ

(*Aslü cemii'l-hatâyâ*) “Bütün hataların aslı, (*hubbü'd-dünyâ*) dünya sevgisidir.” diyorlar. Bütün hataların başı bu oluyor. İkincisi: (*Ve aslü cemî'l-fiten*) “Ne kadar fitneler varsa... Fitne işte, envâi çeşit... Bunların da aslı, (*men'ü'l-uşri ve'z-zekât*) oşür ve zekâtı vermemek...”

Oşür köylüden kalktı. Zekât da ancak müslüman

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

kimselerin vicdanına kaldı. Onun için, fitnecilere kabahat bulmamak lâzım! Fitnenin kökü, zekâtlarını, öşürlerini vermeyenler... Fitneyi onlar doğuruyor. Bu da işte Peygamber'in sözü... Bütün fitneler ondan ileri geliyor.

Şimdi el-hamdü lillah, bugün mahsuller çoğaldı, güzelleşti.

“—Bunların zekâtını ver!” deyince;

“—Vergi veriyoruz! Hem vergi hem zekât olur mu?” diyorlar.

Zekât başka, vergi başka... Zekât fukaranın hakkıdır, vergi de devletin hakkıdır.

b. Geçim Darlığı ve Kanaat

رَوَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ
أَصْبَحَ وَهُوَ يَشْكُو ضَيْقَ الْمَعَاشِ فَكَأَنَّمَا يَشْكُو
رَبَّهُ وَمَنْ أَصْبَحَ لِأَمْرِ الدُّنْيَا حَزِينًا فَقَدْ أَصْبَحَ
سَاطِئًا عَلَى اللَّهِ وَمَنْ تَوَاضَعَ لِغِنَى لِيغْنَاهُ فَقَدْ ذَهَبَ
ثُلَاثًا دِينَهُ

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

1. (Men esbaha ve hüve yeşkû dîka'l-maâş) “Sabahladı, fakat maişetin darlığından şikâyet ediyor. Kazancım yok diyor, şu diyor, bu diyor... (Fekeennemâ yeşkû rabbehû) Sanki bu kimse, Allah-u Teâlâ'yı şikâyet ediyor gibi olur.”

Bugün bir Şam'lı geldi de bir büyükten bahsetti. Büyüğe sormuşlar. Benim dört hasletim var demiş:

1) “Birisi: Ben nerede olursam olayım, Allah beni görüyor... O, benim içime yerleşmiştir. Her yerde Allah beni görüyor.

2) İkincisi: Benim hiç bir kimseye ihtiyacım yok, rızkı verecek odur.

3) Üçüncüsü: Amel; onu ancak ben yaparsam yapacağım... Başkası benim yerime amel yapamaz. Binaen aleyh, ona da gayret ederim.

4) Dördüncüsü de: Ölüm hak, onu da unutmam!” demiş.

2. (*Ve men esbaha li-umûri'd-dünyâ hâzînen*) Dünya işlerinde mahzun... İşte “Gaz yok, mazot yok... Şu yok, bu yok... Bu kış ne yapacağız?” diye üzülüyor.

Dünya işlerini çeviremiyor, zor geliyor. İşi bozulmuş, düzeni bozulmuş. Ondan dolayı mahzun, “Ne olacak halimiz?” diyerekten... (*Fekad esbaha sâhîten ale'llah*) Bu da Allah'a gadaplı olarak, ona kızmış olduğu halde sabahlamış olur.

3. (*Ve men tevâdaa li-ganiyyin li-gınâhu*) Bakın, dikkat edin! “Her kim bir zengine zenginliğinden dolayı boyun bükerse, alçak gönüllülük yaparsa, tevâzû gösterirse; (*fekad zehebe sülûsâ dînihî*) onun da dininin üçte ikisi gider.”

Zenginlik iyi şey... Abdülkadir-i Geylâni gibi zengin olursan, ne mutlu! İmam-ı Azam gibi zengin olursan, ne mutlu! Buna benzer zengin-

ler yine dolu el-hamdü lillâh... Fakat bu zenginliğe özenip de, “Ben de zengin olamadım.” diyerekten, o zengine tabasbus edip, “Aman efendim! Paşam efendim! Sensin efendim!” diyerekten ona yaltaklık yaparsa; dininin üçte ikisi elinden gidiyor. Ne acı şey! Halbuki bugün hep derdimiz de o...

c. Üç Şey Üç Şeyle Elde Edilmez

وَعَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ثَلَاثٌ لَا
يُذْرَكُ بِثَلَاثٍ

الْغِنَى بِالْمُنَى وَالشَّبَابُ بِالْخِضَابِ وَالصِّحَّةُ
بِالْأَدْوِيَةِ

Ebu Bekr-i Sıddîk RA de diyor ki:

(*Selâsün lâ yüdrekü bi-selâsin*) Üç şey, üç şeyle elde edilmez:

1. (*El-gınâ bi'l-münâ*) “Zenginlik istiyorsun ama, “Ya Rabbi, bana zenginlik ver!” diye temenni ile olmaz! Çalışırsın yolunda; verirse, Allah verir. Temenni ile olmaz bu...”

2. (*Ve’ş-şebâbü bil-hıdâb*) “Yaşlı adam saçını, sakalını boyuyor, genç göstermek için... Böyle gençlik olmaz! Halin belli...”

3. (*Ve’s-sıhhatü bi’l-edvıyeti*) “İlaçla da sıhhat olmaz! Sıhhatli adamın ilaca ihtiyacı olmaz.”

d. İnsanlarla Güzel Geçinmek

وَعَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حُسْنُ التَّوَدُّدِ إِلَى النَّاسِ
نِصْفُ الْعَقْلِ وَحُسْنُ السُّؤَالِ نِصْفُ الْعِلْمِ وَحَسْنُ
التَّدْبِيرِ نِصْفُ الْمَعِيشَةِ

Şimdi Ömer RA'a geldi sıra:

1. (*Hüsnü't-teveddüdi ile'n-nâs*) *Teveddüd*; dostluk, muhabbet, insanlarla güzel geçim temin etmek... “İnsanlarla güzel geçinmek, (*nısfü'l-akl*) aklın yarısıdır.” Çünkü, insanlarla güzel geçinemezsen; –onunla küs, bununla dargın– o zaman rahatlık olmaz! Aklın yarısı insanlarla iyi geçinmektir.

2. (*Ve hüsnü's-süâl*) “Güzel sorgu sormak, mesele-i diniyyeden bir şey sormak; bu da, (*nısfü'l-ilmî*) ilmin yarısıdır.” Adam senelerce okur; sen onu sorarsın, bir saatte öğreniverirsin.

3. (*Ve hüsnü't-tedbîr, nısfü'l-maîşeh*) “Güzel tedbir almak geçimin yarısıdır.”

İsteyen herkese Allah nasib veriyor. Bu nasibi kullanmak hüner... Eğer, “Ben de ötekiyle yarış edeceğim!” dersen; elbette sıkıntı çekersin. “Yorganına göre ayağını uzat!” derler. Gelirine göre ayağını uzattın mı, rahat edersin. (*Nısfü'l-maîşeh*) Geçimin yarısı tedbirde...

“–Gelirin ne kadar?”

“–Yüz lira...”

“–Yüz lirayla geçin!”

e. Dünyayı Terk Etmek

وَعَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَنْ تَرَكَ الدُّنْيَا أَحَبَّهُ
اللَّهُ تَعَالَى وَمَنْ تَرَكَ الذُّنُوبَ أَحَبَّهُ الْمَلَائِكَةُ وَ
مَنْ حَسَمَ الطَّمَعِ عَنِ الْمُسْلِمِينَ أَحَبَّهُ الْمُسْلِمُونَ

Hazret-i Osman RA diyor ki:

1. (*Men tereke'd-dünya ehabbehu'llàhu teâlâ*)
“Her kim dünyanın zinetlerini terk ederse;
Allah onu sever.”

Hakîkaten bizim çok şeyimiz var... Çok kabahatimiz mi diyeyim, ne diyeyim? SAS Efendimiz hasır üzerinde yatıyor, iz yapıyor vücuduna... Acımışlar;

“—Müsaade edin de, size lâyık bir şey yapalım! Bak, Acem kralı, Rum kralı nasıl yaşıyor?” demişler.

“—Bize dünya lâzım değil! Bir gün aç olayım, tazarrù u niyaz edeyim; bir gün de doyayım, Allah'ıma şükredeyim!” diyor.

Peygamberimiz'in harekâtı böyle, diğer peygamberler de böyle... Allah affetsin kusurlarımızı...

Onun için, insan Peygamberimiz'in yaptığı gibi dünyayı terk ederse, Allah onu sever. Allah da sevdi miydi, iş halloldu demek.

2. (*Ve men tereke'z-zünûbe*) “Kim ki günahları terk ederse; (*ehabbehü'l-melâikeh*) onu

da melekler sever.” Günah yazmağa vakit kalmıyor.

3. (Ve men hasema't-tamaa ani'l-müslimîn) “Bir de müslümanların varlıklarından ümidini kesmek, gözünü kesmek, elini kesmek...” Onlardan bir şey istemeğe ihtiyacı yok... İstemiyor, tamahını kesiyor. “Bana yardım ederler; şöyle derler, böyle ederler...” demiyor, onlara tenezzül etmiyor. Müslümanlardan yardım beklemiyor, ümidini kesmiş. Eziyeti yok, kimseye ağırlık olmuyor, yük olmuyor... (Ehabbehu'l-müslimîn) “Onu da müslümanlar sever.”

Zamanın gençlerine güzel bir nasihat!

f. İslâm Nimeti

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِنَّ مِنْ نَعِيمِ الدُّنْيَا
يَكْفِيكَ الْإِسْلَامُ

نِعْمَةٌ وَإِنَّ مِنَ الشُّغْلِ يَكْفِيكَ الطَّاعَةُ شُغْلًا وَإِنَّ
مِنَ الْعِبْرَةِ يَكْفِيكَ الْمَوْتُ عِبْرَةً

imdi, Hz. Ali RA diyor ki:

1. (Inne min naîmi'd-dünyâ yekfîke'l-islâmü ni'meten) Bak, ne güzel diyor Ali RA! “Sana dünya nimetlerinden, İslâm yeter!” Dünyada nimet çok ama, en iyi nimet İslâm nimeti... O da sana yeter... Allah seni müslüman yapmış el-hamdü lillah... Nimet oğaraktan İslâmiyet sana

yeter.

2. (*Ve inne mine's-şuguli yekfîke't-tâatü*) “İş arıyorsan, tâat de sana yeter!” Namaz kıl, oruç tut! Tâatden daha iyi iş yok... Ne güzel!

3. (*Ve inne mine'l-ibreti yekfîkel mevt*) Bir de, “İbret almak istiyorsan, ölüm sana ibret olarıktan yeter!” Her gün işte, cenazeler gidiyor. Elbet, bir gün sen de gideceksin... Ölümünü düşün; o da sana ibret için kâfi!

g. İnsanın Aleyhine Olan Şeyler

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ كَمْ مِنْ مُسْتَدْرِجٍ بِالنِّعْمَةِ
عَلَيْهِ وَكَمْ مِنْ مَفْتُونٍ بِالثَّنَاءِ عَلَيْهِ وَكَمْ مِنْ
مَغْرُورٍ بِالسِّتْرِ عَلَيْهِ

Abdullah ibn-i Mes'ud RA'den:

1. (*Kem min müstedricin bi'n-ni'meti aleyh*) “Çok nimetlere gark olanlar vardır ki, nimet onların aleyhinedir.”

Şimdi, Allah-u Tealâ'nın lütfu da var, kahrı da var... Lütfunun içerisinde kahır vardır, kahrının içerisinde lütuf vardır. Kahır görünür ama o kahrın altında büyük lütuflar vardır. İnsanları uyandırır, birçok nimetlere gark eder.

Meselâ, İbrahim Aleyhisselam... Ateşe atılıyor ya, bir kahırdır o... Ama o kahrın altındaki lütuf; ooh, gülistan oldu ateş... Birçok insanlar da müslüman oldu onun sayesinde...

Onun için, çok nimetler vardır ki –istidrac

dolayısıyla— o

nimetler sahibinin aleyhinedir; lehine değil...
Allah muhafaza...

2. (Ve kem min meftûnin bi's-senâi aleyh) Çok insanlar vardır ki, övülmeye meraklıdır, medh ü senâya meraklıdır. Medholunsun, övülsün senâ edilsin; ona meraklıdır. O da onun aleyhinedir.

Çünkü, insan insan olamaz; altınla taş, indinde müsavi olmadıkça... Altının kıymeti var tabii; taşın yok... Fakat onun indinde, altın da bir, taş da bir... Bu raddeye gelmeyince insan, tekemmül etmiş sayılmaz diyor.

Onun için, beni medhetmişler veyahut zemmetmişler... Medhederlerse güzel. Zemmederlerse yerinir insan... Fakat onun indinde o müsavi; ister medhet, ister zemmet...

“Beni yalnız Allah sevsin, kâfî!” diyor.

3. (Ve kem min mağrûrîn bi's-setri aleyh) Çok kabahatler yapıyor adam; meydana çıkmıyor, kapalı kalıyor, örtülü... O da ondan aldaniyor. O da onun aleyhinedir.

h. Aziğın En Hayırlısı

وَعَنْ دَاوُدَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ أُوجِيَ فِي
الزَّبُورِ حَقٌّ عَلَى الْعَاقِلِ أَنْ لَا يَشْتَغَلَ إِلَّا بِثَلَاثٍ
تَزَوَّدَ لِمَعَادٍ وَمَعُونَةً لِمَعَاشٍ طَلَبُ لَذَّةٍ بِحَلَالٍ

Hazret-i Davud AS'dan naklen diyor ki:

(*Kàle ûhiye fi'z-zebûr*) Kitablardan Zebur kitabı verildi ya, o Zebur'da vahyolunmuş ki: (*Hakkun ale'l-âkılı*) Akıllı olan adama lâyıktır ki, (*en lâ yeştagile illâ bi-selâs*) ancak üç şeyle meşgul olur. Üç şeyle meşgul olmak akilin üzerine haktır:

1. Birisi: (*Tezevüdün li-meâdin*) Ahiretine hazırlan! Ahiretine hazırlık yap, dünyaya değil!

Bursa'da cumayı kıldık da, orada bir vaiz efendi va'z ediyor, çok ateşli! Her camiye de gidiyor ses... Diyor ki: "Gazı düşünürsünüz, benzini düşünürsünüz... İşte, her çeşit istirahatınızı düşünürsünüz de, İslâm'ı niçin düşünmezsiniz?" diyor. "İslâm'ın kalkınmasına niçin yardımcı olmazsınız, düşünmezsiniz?" diye acı acı böyle söyledi. Hakikaten de doğru... İslâm'a karşı insanların bir gayreti yok...

Üç şeyle çalış! Birisi (*Tezevüdün li-meâd*) Ahiret için hazırlan, ahirete dön... Oraya ekmekle yemek gitmez. Oraya ne götüreceğiz?

Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى

(البقرة: ۷)

(*Ve tezevedû*) "Ahiret için azık edinin! (*Feinne hayre'z-zâdi'ttakvâ*) Bilin ki azığın en hayırlısı takvâdır." (Bakara, 2/197)

Oraya ancak, Allah korkusu gidecek! Allah korkusu gönle girmeden, dille olan korkunun kıymeti yok! Hep birbirimize, "Allah'tan

kork be yahu!” deriz. Kork ama, Allah gönle girmediyse, nereden alacak?

Bugün yine dinledim radyoda... Çok acı! Allah muhafaza etsin... Sekiz kişiyi mahkeme ediyor Elaziz’de... Bu sekiz kişi, kendileriyle hiç ilgisi olmayan bir evi basmışlar, yedi kişi öldürmüşler... Hiç alâkaları da yok yani! Yalnız, onların fikirlerine hizmet etmediklerini sebep gösteriyorlar. Ne çok gaddarlık! Yâni insanda şu kadarcık bir zerre insanlık olsa, insan onu becerebilir mi? Bu işi yapabilir mi yâni? Genç genç çocuklar, delikanlılar onlar... İnsan onları nasıl öldürebilir? Hayvan bile olsa yapamaz bu işi... O azgın kurtlar olur; onun sürüye girip, berbat ettiği gibi... Bunlar nasıl insan, bilmem! Allah muhafaza...

Onun için, asıl lâzım olan ahiret azığı! O da takvâ... Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ

(الحكيم، وابن لال عن ابن مسعود)

(*Re’sü’l-hikmeti mehâfetu’llâh*) “Hikmetin başı Allah korkusudur.” Allah korkusunun içeriye girmesi şart... “—E, nasıl sokacağız Allah korkusunu? Alınmaz, satılmaz.”

---

¹ İbn-i Ebî Şeybe *Musannef*, c.VII, s.106, no:34552; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.I, s.470, no:742-744; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.270, no:3258; Hennâd, *Zühd*, c.I, s.286, no:497; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.267, no:5873; *Câmiu’l-Ehâdis*, c.XIII, s.56, no:12550.

Allah-u Teâlâ'nın zikriyle; onun daima bizi gözlediğini bilerekten, onun huzurunda bir günah yapmaktan korkarakten, o korkuyu içeriye sokmaya çalışacaksın... Kitaptan oku, mütalaa et; bak, Allah korkusu nasıl geliyor! 2. (Ve meûnetün li-maâşin) “Bir de yiyeceksin, içeceksin; yaşamak için de ne lâzımsa, onu yap! 3. (Ve talebü lezzetin bi-halâlin) Bir de helâlden, Cenâb-ı Hakk'ın verdiği nimetlerle meşgul ol! Bunlar yeter.

i. Kurtarıcı Üç Şey

Ebû Hüreyre RA, Peygamber SAS Efendimiz'den naklediyor. Buyurmuşlar ki:²

ثَلَاثٌ مُنْجِيَاتٌ وَثَلَاثٌ مُهْلِكَاتٌ وَثَلَاثٌ دَرَجَاتٌ
وَثَلَاثٌ كَفَّارَاتٌ

(Selâsün münciyâtün, ve selâsün mühlikâtün, ve selâsün derecâtün, ve selâsün keffârât:)
(Selâsün münciyâtün) “Üç şey vardır ki, necat verir, insanı kurtarır. (Ve selâsün mühlikâtün)

² Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.452, no:7252; İbn-i Hacer el-Askalânî, *Münebbihat*, Üçlü Sözler bölümü; Ebû Hüreyre RA'dan.] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.47, no:5754; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.328, no:5452; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.290, no:6491; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.471, no:745; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.268; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.214, no:325; Ukaylî, *Duafâ*, c.VII, s.189, no:1646; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.269, no:313, 314; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1369, no:43594 ve s.1374, no:43608; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1659, no:2662; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.460, no:11208, 11209; RE. 260/11.

Üç şey de vardır ki, onlar da insanı helâke götürür. (*Ve selâsün derecâtün*) Üç şey de vardır ki, indi ilahide insanın derecelere nail olmasına vesile olur. (*Ve selâsün keffarâtün*) Üç şey de vardır, insanların günahların keffaret olur.” Bunu Cenâb-ı Peygamber’e Mi’rac gecesinde sormuşlar. Melekler çoktan beri bu dört şeyi halledememişler aralarında... Peygamberimiz Mi’raca çıkınca; “Hah, bulduk şimdi!” demişler, başlamışlar sormağa... Bunlar hakkında mâlûmat istemişler: “Münciyât nedir, mühlikât nedir, dereceler nelerdir, keffareler nelerdir?” Cenâb-ı Peygamber de onlara izahat vermiş. Buyurmuşlar ki:³

وَأَمَّا الْمُنْجِيَاتُ فَخَشِيَّةُ اللَّهِ تَعَالَى فِي السِّرِّ
وَالْعَلَانِيَةِ وَالْقَصْدُ

فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى وَالْعَدْلُ فِي الْغَضَبِ وَالرِّضَا

(*Emme’l-münciyâtü*) Münciyât; insanlara necat veren, kurtulmalarına sebep olan şeyler: 1. (*Fehaşyetu’llâhi teâlâ fi’s-sirri ve’l-alâniyeti*) “Gizli ve aşikâr Allah’tan korkmak!” Bu korku içine girdi mi insanın; yeter! Bu korku yoksa,

³ Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.V, s.328, no:5452; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.I, s.471, no:745; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.II, s.343; Kudâî, *Müsnedü’s-Şihâb*, c.I, s.214, no:325, 326, 327; İbn-i Hibbân, *Tabakâtü’l-Muhaddisîn*, c.II, s.60; İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân*, c.IV, s.437, no:1337; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.263, no:266; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.447, no:1497; Enes ibn-i Mâlik RA’dan. Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.V, s.452, no:7252; Ebû Hüreyre RA’dan.

dünyanın kitaplarını yutsan, boş... Allah lütfetsin, insan aciz varlık... Fakat her an, dünya dönüyor diyorlar ya, dünya ile beraber insanın da hali dönüyor. Şimdi bakarsın, melek gibi adam; biraz sonra bakarsın, şeytan gibi bir adam... Kararsız bir mahlûk... Onun için, kalbe kalb demişler. Dönüyor mütemadiyen... Bir anda sebat olmuyor, ta kemâle ulaşmayınca... Kemâle ulaşırsa o zaman sağlam... 2. (Ve'l-kasdü fi'l-fakri ve'l-gınâ) “Zenginlik halinde de, fakirlik halinde de iktisada riayet!” Cenâb-ı Peygamber bir kap yemek yemiş... Bir kere yemiş... Bazen de iki kere yemiş... Üç kere yediği rivayet olunmamış... Biz? Allah affetsin kusurlarımızı... Onun için iktisad, gerek zengine gerek fakire şart! 3. (Ve'l-adlû fi'l-gadabi ve'r-rıdâ) “Gerek gazab halinde, gerek rızâ halinde; kızdığı zaman da, memnun ve hoşnud olduğu zaman da adaletten ayrılmamak!”

j. Helâk Edici Üç Şey

Gelelim ikinci, insanı helâk eden üç tane duyguya:⁴

فَأَمَّا الْمُهْلِكَاتُ فَشَحٌّ شَدِيدٌ وَهَوَى مُتَّبِعٌ وَإِعْجَابٌ

---

⁴ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.328, no:5452; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.471, no:745; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.343; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.214, no:325, 326, 327; İbn-i Hibbân, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn*, c.II, s.60; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.437, no:1337; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.263, no:266; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.447, no:1497; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.452, no:7252; Ebû Hüreyre RA'dan.

الْمَرْءُ بِنَفْسِهِ

(*Feemme'l-mühlikâtü*) Helâke götüren şeyler; o da üç: 1. (*Feşuhhun şedîd*) “Bahillik, sıkılık ama şedid... Çok sıkı...” 2. (*Ve heven mütte-beun*) “Birisi de arzularına uymak... Arzularına tebeiyyet...” “—Televizyonun başından kalkma... Radyoyu dinle... Eğlence yerlerine git...” Zevk ü sefa peşinde, hevâ ve arzusuna tabii... 3. Üçüncüsü de: (*Ve i'câbü'l-mer'i bi-nefsihi*) “Kişinin kendisini beğenmesidir. Kendisine hayran olmasıdır, kendini beğenmiş bir insan olmasıdır.” Herkes kendini beğeniyor, benim dediğim doğru diyor. Ne deseler yine iltifat etmiyor.

k. İnsanın Derecesini Yükselten Üç Şey

İnsanın müslümanken derecesini yükseltecek üç şey:⁵

وَأَمَّا الدَّرَجَاتُ فإِنْشَاءُ السَّلَامِ وَإِطْعَامُ الطَّعَامِ
وَالصَّلَاةُ بِاللَّيْلِ

(*Ve emme'd-derecâtü*) “Derecesini yükselten

⁵ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.366, no:3233; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müs-ned*, c.I, s.368, no:3484; Abd ibn-i Humejd, *Müs-ned*, c.I, s.228, no:682; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Dua*, c.I, s.418, no:1414; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVII, s.204; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Taberânî, *Dua*, c.I, s.418, no:1416; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.151, no:4253; Ebû Ubeyde ibn-i Cerrah RA'dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.537;

Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIV, s.157; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

güzel şeylere gelince: 1. (*Feifşâü's-selâm*) “Bol bol selâm vermek.” 2. (*Ve it'âmü't-taàm*) “Yemek yedirmek.” 3. (*Ve's-salâtü billeyli ven-nâsü niyâmün*) “Herkes uyurken gece kalkıp namaz kılmak.”

I. Keffaret Olan Üç Şey

Nihayet hadis-i şerifin dördüncü bölümüne geliyoruz:⁶

وَأَمَّا الْكَفَّارَاتُ فَأَسْبَاغُ الْوُضُوءِ فِي السَّبَرَاتِ
وَنَقْلُ الْأَقْدَامِ

إِلَى الْجَمَاعَاتِ وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ

Keffaretler de üçmüş: (*Ve emme'l-keffârâtü*) İnsanın işlemiş olduğu küçüklü büyüklü günahların silinmesine, insanın günahlardan arınmasına, paklanmasına sebep olan üç şeyi sayacak bu grupta. 1. Birincisi: (*Feisbâu'l-vudüi fi's-seberât*) “Soğuk günlerde abdestini güzelce almak.” 2. (*Ve naklü'l-akdâmi ile'l-cemâât*) “Cemaate yürüyerek gitmek için atılan adımlar...” Ev ne kadar uzak olursa, sevabı da o kadar fazla olur. 3. (*Ve intizâru's-salâti*

⁶ Taberânî, *Dua*, c.I, s.418, no:1414; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVII, s.204; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Taberânî, *Dua*, c.I, s.418, no:1416; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.151, no:4253; Ebû Ubeyde ibn-i Cerrah RA'dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.537; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIV, s.157; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.268; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

ba'des-salâh) "Namazdan sonra ikinci namazı beklemek." Öğleyi kıldı, ikindiye bekliyor... İkindiye kıldı, akşamı bekliyor. Camide oturmak değil de, kulağı ezanda olmak, namaza hazır olmak... Camide otursan da olur ama, tabii herkes işine gücüne gidecek.

m. İstedğin Kadar Yaşa!

Şunu da okuyalım:⁷

قَالَ جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا مُحَمَّدُ عِشْ مَا شِئْتَ
فَإِنَّكَ مَيِّتٌ

وَأَحِبُّ مَنْ شِئْتَ فَإِنَّكَ مَفَارِقُهُ وَاعْمَلْ مَا شِئْتَ
فَإِنَّكَ مَجْزِيٌّ بِهِ

(ك. هب. عن سهل بن سعد؛ هب. عن جابر؛ حل. عن علي)

⁷ Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.360, no:7921; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.306, no:4278; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.349, no:10541; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.435, no:746; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.522, no:3529; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.10, no:1592; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.216; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.253; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.119, no:4845; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.43, no:8418; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.376, no:17645; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.202; Hz. Ali R'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.348, no:10540; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.242, no:1755; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.394; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.782, no:21388; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.59, no:1731;

Cebrâil AS gelmiş Peygamber SAS Efendimiz'e, diyor ki:

1. (*Ya muhammed, iş mâ şî'te*) “Ey Muhammed SAS, nasıl istersen öyle yaşa; (*feinneke meyyitün*) ama bil ki, öleceksin! Yaşa ama, ölümü unutma! Arzularını ona göre yap!”

2. (*Ve ahbib men şî'te*) “İsteddiğini sev, neyi seviyorsan; serbestsin yâni... (*Feinneke müfârikuhû*) Bil ki, ondan ayrılacaksınız! Sevdiğinden ayrılacaksınız, onu da bil...”

3. Üçüncüsü de: (*Va'mel mâ şî'te*) “Nasıl istersen öyle işle! İster hayır işle, ister şer işle... (*Feinneke mecziyyün bihî*) Bil ki, onunla cezalanacaksınız! Hayır işlemişsen hayırla, mükafatlanacaksınız; şer işlemişsen, şerle mücâzatlanaacaksınız!”

n. Arş'ın Gölgesinde Gölgelenecek Üç Kişi

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَ نَفَرٍ يُظَلُّهُمْ
اللَّهُ تَحْتَ ظِلِّ

عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ الْمُتَوَضِّئُ فِي الْمَكَارِهِ
وَالْمَاشِي إِلَى الْمَسَاجِدِ فِي الظُّلْمِ وَمُطْعِمُ الْجَائِعِ

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

(*Selâsü neferin yüzıllahümü'llahü tahte zıllle arşihî yevme lâ zıllle illâ zıllühû*) “Üç kimseyi Cenab-ı Hak, gölgelerin olmadığı bir günde, Arş'ın gölgesinde gölgelendirecek! Üç kişi:

1. Birisi: (*El-mütavaddaü fi'l-mekârih*) “Soğuk havalarda abdest alıyor güzelce...”

2. (*Ve'l-mâşî ile'l-mesâcidi fi'z-zulem*) “Karanlık gecelerde de camiye gidiyor. Karanlık diye gitmemelik yapmıyor.”

3. (*Ve mut'imü'l-câi'*) “Bir de açları doyuruyor.”

Bu üç kişi... Bunlar yevm-i kıyâmette Arş'ın gölgesinde gölgelenecekler.

Allah hepimizi affetsin... Tefvikât-ı samedâniy-yesine mazhar eylesin...

Halilü'r-Rahman'a gittik. Ezan okundu... Camiye gideceğiz. Kahveler var etrafında... Adamla dolu içerisi... Bizim Ahmed'e bağırıttım; hiç kimse kalkmadı... Hep hacılar namaz kıldı.

Orası şimdi geçti yahudinin eline... Bu sefer oranın müftüsü gelmiş. Dedim:

“—Siz hazırladınız yahudiye! Camileriniz boş, kimse camiye gelmiyor; elbete yahudi gelecek oraya! Kim gelecek başka?”

Kudüs'e bir arkadaş gitmiş. Cami boş; herkes kahvelerde oyun başında... Çıkışmış... “Linç edeceklerdi beni, zor kaçtım!” diyor. Geçti şimdi yahudinin eline elbette... Camilerin boşluğu, onun elde çıkmasına vesile oluyor.

Nimetin şükrü, nimeti artırır. Nimetin şükrünün yapmamak da, nimetin elden gitmesine sebep olur. Onun için, bütün gençlerin camilerimize saygı gösterip devam etmelerini, Allah nasib etsin inşâallah...

Gittiğim yerlerde sordum: “—Cemaatiniz nasıl?”

“–Üç-beş... Üç-beş...”

Üç-beşle cemaat mi olur?

Allah affetsin kusurlarımızı da, ibadetlere aşk ile devam etmek, cümle Ümmet-i Muhammed’e, bizlere de nasib etsin inşaallah!

El-fâtiha!

Mehmet Zahid KOTKU

01. 08. 1979 - İskenderpaşa Camii

(4 Ramazan1399)

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/](#)

[Cuma Sohbetlerine](#)

[PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü